

жили підґрунтям для написання наукових статей і монографій.

Коло наукових інтересів І.А. Баранова не обмежувалося лише Судацьким регіоном. Фахівцям добре відомі результати його досліджень таких пам'яток, як Тау-Кипчак, Караул-Оба, Херсонес тощо.

Присвятивши III Судацьку міжнародну наукову конференцію І.А. Баранову, організатори віддали данину не лише відомому вченому-ар-

хеологу, а й унікальній пам'ятці — Судацькій фортеці. Численним об'єктам дослідження вченого, Судацькій фортеці та іншим пам'яткам Криму було присвячено десятки доповідей.

Усі учасники конференції відзначили її високий науковий рівень. Науковці з України, Росії, Болгарії, Польщі, Італії обмінялися думками, ознайомилися з новими науковими здобутками та планами на майбутнє.

На запрошення Національного заповідника «Софія Київська» відгукнулися шановані вчені, справжні метри науки, представники петербурзьких, московських, кримських та київських наукових кіл, далекого зарубіжжя, відомих музеїв Росії та України, серед яких 10 докторів та 35 кан-дидатів наук. Слід наголосити й всіяко вітати участь у конференції молодих учених, які понесуть у майбутнє естафету науки.

Практика показує, наскільки важливі такі зустрічі, де відбуваються наукові спілкування, дискусії, народжуються нові ідеї, започатковуються науки й просто добрі людські стосунки.

Не можна не відзначити, що таке творче спілкування стало можливим не лише завдяки збереженому науковому потенціалу держав — учасників форуму, але й гостинності й підтримці людей, зацікавлених у розвитку подібних наукових заходів. Учасників судацьких конференцій завжди гостинно приймає пансіонат «Львівський залізничник», де господарює директор В.Н. Серов, який надає постійну, вагому, дружню підтримку в організації цих наукових зустрічей.

Також слід відзначити змістовну програму, високий технічний рівень забезпечення конференції, комфортні умови проживання та цікаві культурно-масові заходи.

Безперечно, III Судацька міжнародна наукова конференція стала неординарною подією у науковому житті України.

Одержано 26.10.2006

ДО 85-РІЧЧЯ ЄВГЕНА ВОЛОДИМИРОВИЧА МАКСИМОВА

---

21 січня 2006 р. виповнилося 85 років відомому досліднику давньослов'янської археології та історії України, доктору історичних наук, лауреату Державної премії України в галузі науки Євгену Володимировичу Максимову. Його шлях у науку розпочався на історичному факультеті

Київського університету ім. Т.Г. Шевченка. Він був головою студентського наукового археологічного гуртка і кілька сезонів працював в Ольвійській експедиції, яку очолював Л.М. Славін. Отже, не дивно, що вдумливого здібного студента, який у 1949 р. отримав диплом із відзнакою,

Лазар Мойсейович запросив на роботу в Інститут археології АН УРСР, директором якого він тоді був. З того часу вся наукова діяльність Є.В. Максимова понад 50 років була пов'язана з цією науковою установою.

Євген Володимирович щороку брав участь у польових дослідженнях: працював на розкопках античних причорноморських міст Ольвії та Тіри, пізньоскіфського поселення й могильника Золота Балка на нижньому Дніпрі, городищ скіфського часу Хотів та Ходосівка на Середньому Подніпров'ї, ранньоскіфського могильника Лука Врублівецька на Дністрі та ін. Проте увагу дослідника привернули пам'ятки зарубинецької культури. Наприкінці 1950-х рр. тоді ще маловивчені зарубинецькі старожитності стали об'єктом гострої наукової дискусії відносно етнічної належності носіїв цієї культури. Отже, нагальною потребою стало залучення нових джерел, на що і спрямував усі свої зусилля Є.В. Максимов. Завдяки багаторічним розкопкам на Середньому Подніпров'ї ним було досліджено понад 20 поселень і могильників, серед яких чимало еталонних: городища Пилипенкова Гора, Бабина Гора, Монастирьок; могильники — Дідів Шпиль, Пирогів, Козаровичі та ін.

Ці матеріали лягли в основу кандидатської, а згодом і докторської дисертацій Є.В. Максимова, слугували основним джерелом під час підготовки та написання ним трьох монографій, узагальнювальних розділів у колективних монографіях та близько 200 наукових статей. У працях Євгена Володимировича висвітлено головні проблеми зарубинецької культури, найважливішою з яких є хронологія, причому з'ясування часу формування культури допомогло у визначенні етносу її носіїв, а дослідження пізнього періоду дало змогу зрозуміти історичну долю зарубинецької людності.

Є.В. Максимов уперше використав фрагменти елліністичних амфор, виявлених під час його розкопок зарубинецьких пам'яток, як надійні хронологічні репери, що дали підстави датувати появу перших зарубинецьких поселень початком останньої третини III ст. до н. е. (230—220 рр.). Це дало змогу наблизити їх до часу існування найпізніших старожитностей пізньо-скіфського часу, що, зважаючи на наявність спільних рис у кераміці, домобудівництві та поховальному обряді, підтвердило висновок про місцеві корені зарубинецьких старожитностей Середнього Подніпров'я. Проте Є.В. Максимов першим серед дослідників визначив зарубинецьку культуру не як продовження якоїсь однієї — місцевої чи прийшлої — культури, а як нове історичне утворення, як результат складного процесу етнокультурної інтеграції місцевого праслов'янського населення, представленого пам'ятка-

ми правобережної придніпровської лісостепової культури пізньоскіфського часу, з прийшлими центральноєвропейськими, переважно іноетнічними, племенами. Вчений показав, що зарубинецька людність мешкала в Середньому Подніпров'ї, на середньому Дністрі та Південному Бузі аж до середини II ст. н. е. В подальшому на основі цих пам'яток у Середньому Подніпров'ї сформувалася київська культура, що згодом поширилася на північний схід. Розкопки пам'яток нововідкритої київської культури на середній Десні Є.В. Максимов проводив у 1970—1980 рр.

У 1950—1960 рр. Є.В. Максимов був упорядником, літературним і науковим редактором усіх інститутських видань: збірників «Археологія», «Археологічні пам'ятки УРСР», «Краткие сообщения Института археологии АН УССР» (усього вийшло друком 40 томів), а також численних наукових монографій співробітників. У 1970—1980 рр. він був заступником відповідального редактора журналу «Археологія».

Багато уваги приділив Євген Володимирович і справі збереження української історико-культурної спадщини, надзвичайно вразливої у наш час. Саме він був ініціатором створення першої на Середньому Подніпров'ї заповідної історико-культурної території «Трахтемирів», де в умовах унікального ландшафту Канівщини, що на все життя вразив поетичну душу Т.Г. Шевченка, сконцентровано десятки виразних пам'яток різних періодів нашої давнини.

Глибоке знання археологічних та історичних джерел, уміння будувати на основі цих матеріалів переконливі наукові гіпотези, наукова інтуїція завжди привертала до Є.В. Максимова талановитих однодумців і молодь. Колектив Інституту археології, численні дослідники старожитностей в Україні та за її межами щиро вітають Євгена Володимировича, зичать йому доброго здоров'я, натхнення в археологічних дослідженнях і всіляких гараздів.